

Wyrok z dnia 5 kwietnia 2001 r.

II UKN 310/00

**Członkom rodziny pracownika, który pobierał świadczenie emerytalno-
rentowe przyznane w drodze wyjątku, nie przysługuje renta rodzinna na pod-
stawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z
Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.).**

Przewodniczący SSN Maria Tyszczel (sprawozdawca), Sędziowie SN: Krystyna
Bednarczyk, Beata Gudowska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2001 r. sprawy z wniosku
Jana B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o rentę
rodzinną, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ka-
towicach z dnia 14 grudnia 1999 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, wyro-
kiem z dnia 14 grudnia 1999 r. [...], uwzględniając apelację wnioskodawcy, zmienił
wyrok Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z
dnia 18 czerwca 1999 r. [...] oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych-Oddziału w C. z dnia 10 lutego 1999 r. i przyznał wnioskodawcy Janowi
B. rentę rodzinną na córkę Izabelę B. od lutego 1999 r.

Zaskarżonemu kasacją wyrokowi organ rentowy zarzucił naruszenie prawa
materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 1 ustawy
z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecz-
nych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) i wniósł o jego zmianę i oddalenie apelacji
wnioskodawcy.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Przedmiotem sporu, a więc i zaskarżenia kasacyjnego, jest prawo Izabeli B. do renty rodzinnej po zmarłej matce. Bezsporne jest, że zmarła w dniu 28 stycznia 1998 r., Elżbieta B. od 1 grudnia 1982 r. do śmierci pobierała rentę przyznaną na podstawie art. 116 ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 3, poz. 6 ze zm.). Stosownie do tego przepisu osobom, które wskutek szczególnych okoliczności nie spełniły warunków wymaganych do uzyskania prawa do emerytury lub renty i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych mógł przyznać wyjątkowo emeryturę lub rentę i określić jej wysokość.

Natomiast na podstawie art. 65 § 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., renta rodzinna przysługuje wymienionym w jej art. 67 -71 członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki do uzyskania jednego z tych świadczeń. Sam fakt, że matka wnioskodawczyni pobierała rentę przyznaną jej w drodze wyjątku, w sposób nie nasuwający wątpliwości oznacza, że nie spełniała warunków ani do uzyskania emerytury, ani też renty z tytułu niezdolności do pracy (uprzednio - do renty inwalidzkiej), nie miała też - z tej samej przyczyny - ustalonego prawa do żadnego z tych świadczeń. Błędne jest przekonanie Sądu Apelacyjnego, że pobieranie renty przyznanej w drodze wyjątku jest równoznaczne z „ustaleniem prawa” do świadczenia określonego w art. 65 § 1 ustawy. Decyzja Prezesa Zakładu Ubezpieczeń nie była decyzją deklaratoryjną, stwierdzającą prawo Elżbiety B. do renty inwalidzkiej wobec spełnienia przez nią ustawowych warunków do powstania tego prawa. Decyzja ta (o charakterze konstytutywnym) nie ustalała jej prawa do renty, lecz przyznawała świadczenie wobec „szczególnych okoliczności i braku niezbędnych środków utrzymania.” Świadczenia wyjątkowe, przyznawane w trybie art. 116 powołanej wyżej ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r., następnie na podstawie art. 65 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), a także aktualnie obowiązującego art. 83 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., miały i nadal mają charakter osobisty. Powołanie się w zaskarżonym wyroku na orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 1979 r., II URN 1/79, (bez wskazania jego adresu publikacyjnego), jest nieporozumieniem, bowiem wyrok ten odnosił się do całkowicie odmiennego stanu faktycznego, w szczególności nie dotyczył prawa do renty rodzinnej po osobie pobierającej świadczenie wyjątkowe. Waloryza-

cja i ubruttowanie świadczeń przyznanych w drodze wyjątku oraz kontrolne badania lekarskie osób uprawnionych zapewniały zarówno odpowiednią wysokość świadczeń jak i kontrolę dalszego istnienia przesłanek uzasadniających ich przyznanie natomiast nie zmieniały osobistego charakteru pobieranego świadczenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 września 1978 r., II UZP 22/78, OSNCP 1979 z. 3, poz. 47). Uchwała ta nie straciła aktualności i prawo do renty rodzinnej na podstawie art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. nie przysługuje członkom rodziny po pracowniku, który pobierał świadczenie przyznane w drodze wyjątku. Podkreślić jednak należy, że stosownie do art. 83 ustawy członkowie rodziny pozostali po osobie uprawnionej do świadczenia wyjątkowego mogą - jeśli spełniają warunki określone w tym przepisie - również ubiegać się o przyznanie świadczenia i taki wniosek w tym trybie może złożyć Izabela B.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy, uznając za usprawiedliwioną przytoczoną podstawę kasacyjną, na podstawie art. 393¹³ i 393¹⁵ KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====